

Dissosiyatif Belirtileri Olan Bireylerde Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılarının Şiddet Eğilimine Etkisinde İç İçe Geçmenin Düzenleyici Rolü

Moderator Effect of Confluence in the Relationship Between Adverse Childhood Experiences and Tendency to Violence in the Individuals with Dissociative Symptoms

Bengisu Nehir AYDIN¹

Geliş Tarihi (Received): 15.11.2024

Kabul Tarihi (Accepted): 17.02.2025

Yayın Tarihi (Published): 25.03.2025

Öz: Çalışmada yüksek düzeyde dissosiyatif belirtileri olan bireylerde olumsuz çocukluk deneyimlerinin şiddet eğilimi üzerindeki etkisini araştırmak ve Gestalt terapi teorisinde tanımlanan, benlik ile diğerleri arasındaki sınırların bulanıklaştığı bir temas biçimi olan iç içe geçmenin düzenleyici rolünü incelemek amaçlanmaktadır. Veriler, online veri toplama araçları ile Dissosiyatif Yaşantılar Ölçeğinden 30'un üzerinde puan alan 108 katılımcıya ulaşılarak toplanmıştır. Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği, Şiddet Eğilimi Ölçeği, Gestalt Temas Biçimleri Ölçeği kullanılmıştır. Sonuçlar, çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının şiddet eğilimini etkilediğini ve bu ilişkide iç içe geçmenin ortalamadan düşük düzeylerinin düzenleyici rolü olduğunu göstermektedir. Ancak, ortalama ve yüksek düzeyde iç içe geçmenin, çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının şiddet eğilimi üzerindeki etkisinde düzenleyici bir rolü bulunmamaktadır. Bulgularla bağlantılı olarak, dissosiyatif belirtiler, iç içe geçme, şiddet eğilimi arasındaki ilişkiler tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Dissosiyasyon, Şiddet eğilimi, Çocukluk çağı olumsuz yaşantıları, İç içe geçme

&

Abstract: This study aimed to explore the impact of adverse childhood experiences on tendency to violence among individuals with high dissociative symptoms and examine the moderating role of confluence—a contact style described in Gestalt therapy theory where boundaries between self and others blur. It is a cross-sectional and quantitative research. Data were collected from 108 participants scoring above 30 on the Dissociative Experiences Scale. Childhood Trauma Questionnaire, Tendency to Violence Scale and Gestalt Contact Styles Scale were used. Results showed that adverse childhood experiences significantly affect tendency to violence, with confluence moderating this relationship. However, high levels of confluence did not significantly moderate the impact of adverse childhood experiences on tendency to violence. In relation to the findings, the relationships between dissociative symptoms, confluence, and tendency to violence are discussed.

Keywords: Dissociation, Tendency to violence, Adverse childhood experiences, Confluence

Atıf/Cite as: Aydın, B. N., (2025). Dissosiyatif Belirtileri Olan Bireylerde Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılarının Şiddet Eğilimine Etkisinde İç İçe Geçmenin Düzenleyici Rolü. *Abant Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(1), 568-577. doi: 10.11616/asbi.1585840

İntihal-Plagiarizm/Etik-Ethic: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği, araştırma ve yayın etiğine uyulduğu teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and it has been confirmed that it is plagiarism-free and complies with research and publication ethics. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/asbi/policy>

Copyright © Published by Bolu Abant İzzet Baysal University, Since 2000 – Bolu

¹ Dr., Bengisu Nehir Aydın, Serbest Klinik Psikolog, bnaydin@gmail.com.

1. Giriş

Çocukluk çağı süregelen olumsuz yaşantıları ile ilişkili olduğu ortaya konan dissosiyatif belirtiler “bölünmüş ve çoklu bir bilinç sisteminin aşırı ve yoğun entegrasyon çabası” olarak tanımlanmaktadır (Öztürk, 2020:65-75). Yaşamın erken dönemlerinde stabil olmayan ve şiddet içeren çevreye bir uyum davranışı olarak gelişen dissosiyatif belirtiler, yetişkin yaşamda artık çevreye uyumu güçleştirir hale gelebilmektedir (Perry vd., 1995:102-137). Dissosiyatif bozuklukların ana belirtileri bellek boşlukları olarak amnezi, benlikten, duygulardan kopma şeklindeki depersonalizasyon, tanıdık ortamlara yabancılaşma hissi olarak tanımlanan derealizasyon, kimlik karmaşası, kimlik değişimi şeklinde görülmektedir (Black, 2014:1). Kimlik değişimi, hafif düzeylerde klinik olmayan grup içerisinde de görülebilmekte, duygudurum ve davranış değişiklikleri kişinin kontrolü altında olmadan gerçekleşiyor gibi yaşanabilmektedir (Steinberg ve Schnall, 2001:89).

Yaşamın erken dönemlerinde aile içinde ve dışında duygusal, fiziksel, cinsel şiddete maruz kalma ve tanık olma, duygusal ve fiziksel ihmale maruz kalma yaşantıları yetişkinlik döneminde yeniden mağdur olmaya etki edebilmektedir. Bunun yanında, çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının yetişkinlikte kişilerarası şiddete yönelik tutumları ve davranışları arttırdığına ve ikisi arasında pozitif yönde bir korelasyon bulunduğu dair pek çok çalışma ve teori bulunmaktadır (Curtis vd., 2022:3; Güleç vd., 2012:120; Öztürk, 2020:56-62; Pournaghash-Tehrani, 2011:97). Bowlby'nin (1988:38-73) bağlanma kuramına göre bebeğin fiziksel ve psikolojik ihtiyaçları bakım veren tarafından tutarlı bir şekilde karşılandığında, bebek güven duygusu geliştirir ve yaşamının ilerleyen yıllarında kendisine, diğerlerine ve dünyaya dair güven temelli algılar oluşturur. Duyarlı ve sevgi dolu bakım, çocuğun hem kendine hem de başkalarına güven duymasını, dünyayı keşfederken cesur olmasını, başkalarıyla iş birliği yapmasını ve stres zamanlarında başkalarına karşı duyarlı ve yardımsever olmasını sağlar. Özellikle süregelen istismarın ve ihmalin yer aldığı bir ortamda ise, bakım verenlere güvenli şekilde bağlanamayan ve dünyanın tehlikeli bir yer olduğunu öğrenen çocuk, yaşamı boyunca kendisi için güvenli bir alan sağlamaya çalışır (Pearce, 1977:78-95). İstismar/ihmal ortamının dışında da çocuğun bağlanma isteğine tekrarlı olarak optimum süreyi aşan bir gecikmeyle yanıt verilirse, bebekten gelen talepler ebeveyn tarafından rahatsızlık veren bir şey olarak görülürse kaygılı bağlanma olasılığı yüksektir, çocuk bakım verenin ortadan kaybolacağı veya gerektiğinde yardım etmeyeceği korkusu nedeniyle kaygılı hale gelir, ayrılmak istemez, kaygılı ve itaatkar davranır ve dikkati sürekli kendi üzerinde olacağından dolayı başkalarının sorunlarına karşı kayıtsız kalır (Bowlby, 1988:38-73). Bakım verenler çocuğu sık sık reddederse, çocuk onlardan uzaklaşma isteği ile yakınlık ve bakım alma isteği arasında çatışma yaşar ve böylece öfkeli davranış örüntüsü ön plana çıkar (Bowlby, 1988:38-73; Pearce, 1977:78-95). Küçük yaşlardan itibaren çocuğun davranış örüntülerinin ayrılmaz bir parçası haline gelen öfke duygusu, duyguları düzenleyememe, karar alma süreçlerinin bozulması ve saldırgan davranışlara yol açabilir (Mourik, 2011:11).

2. Literatür

Dissosiyatif belirtilerin şiddet ile ilişkisine, şiddet döngüsündeki aracı rolüne dair araştırmalar bulunmaktadır (Moskowitz, 2004:32). Bu çalışmaların önemli bir bölümü şiddet suçları işlemiş tutuklu, hükümlü örneklem ile yapılmakla birlikte adli olmayan örneklemle yapılan çalışmalar da mevcuttur. Daisy ve Hien (2014:103) tarafından kadın katılımcılarda dissosiyasyonun, çocukluk döneminde istismara maruz kalmak ile yakın partnere yönelik şiddet arasındaki ilişkide aracı rolü olduğu aktarılmaktadır. Kaplan ve diğerlerine göre (1998:274) Dissosiyatif Yaşantılar Ölçeği (DYÖ)'nin kesme puanı olan 30 ve üzerinde puan alan, potansiyel olarak dissosiyatif bozukluğu bulunan, duygudurum bozukluğu için ayaktan tedavi gören bir örneklemde dissosiyatif belirtilerin saldırganlık davranışıyla pozitif yönde ilişkili olduğunu belirtmektedir (Yargıç vd., 1994:11). Quimby ve Putnam (1991:22) araştırmalarında 30'un üzerinde DYÖ puanı olan ve psikiyatri kliniğinde yatan hasta örneğinde dissosiyasyon ile cinsel saldırganlık arasında pozitif yönde ilişki bulmuşlardır. Çocukluk çağına istismara maruz kalmış bir örneklemde, çocuğuna yönelik istismar davranışı bulunan ve bulunmayan annelerin karşılaştırıldığı bir çalışmada, istismar davranışı bulunanların diğer gruba göre ortalama 20 puan fazla DYÖ puanı olduğu belirtilmektedir (Egeland ve Susman-Stillman, 1996:1125). Dissosiyatif belirtileri ve kimlik bozukluğu bulunan bir kadın örneklemde ise örneklemin %26,1'inde yakın partnere yönelik fiziksel saldırganlık

görülmüştür (Webermann vd., 2014:10). Literatürde bulunan bu çalışmalara katkıda bulunmak üzere mevcut çalışmanın ilk araştırma sorusu dissosiyatif belirtileri olan bireylerde çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının şiddet eğilimi üzerinde etkisi olup olmadığını ortaya koymaktır. Bu konuda literatürde farklı yönlerde sonuçlar ve teorik görüşler ifade edildiği için hipotez yerine araştırma sorusu belirlenmiştir.

Dissosiyatif bozukluklarda diğerine yönelik şiddet eğiliminin oldukça düşük düzeyde olduğunu, daha çok bireyin kendisine zarar verme davranışına bu grupta rastlandığını belirten kaynaklar da bulunmaktadır (Öztürk, 2020:173). Webermann ve Brand (2017) dissosiyatif bozukluk tanısına sahip 173 kişinin %3'ünün saldırı nedeniyle suçlandığını belirtmektedir. Öztürk (2020:174) bunun sebebinin, ülkemiz özelinde, geleneksel bir toplumda yaşayan bu bireylerin din, değerler sistemi ve aile dinamiklerinin bu düşük oranda önemli katkısı olabileceğini belirtmektedir.

Ülkemizdeki aile dinamikleri Kağıtçıbaşı'nın (2014:123) "ilişkililik" olarak ifade ettiği, Gestalt terapi teorisinde ise "iç iç geçme" olarak adlandırılan (Korb vd., 1989:56) bir temas biçiminin özelliklerini göstermektedir. Gestalt temas biçimlerinden iç içe geçme, organizma ile çevresinin arasındaki sınırların ortadan kalktığı, iki unsurun özelliklerinin birbirine karıştığı, neyin kime ait olduğunun belli olmadığı bir ilişkiyi ifade eder, içe alınan kuralların, benzerlik beklentisinin etkisi yoğun olarak görülür (Zinker, 2013:74). Bu durumda temastan söz etmek mümkün değildir. Çünkü temas olabilmesi için önce ayrılmak ve farklılıkları ortaya çıkarmak gereklidir. İç içe geçmenin sağlıklı yanına, ihtiyaç olan kısma baktığımızda insanın varoluşsal olarak yalnızlıkla, ölümle doğrudan yüzleşmemesi, bu açıdan kendisini daha güçlü ve dayanıklı hissetmesi için gerekli olduğunu görürüz (Mann, 2010:58). Sağlıklı iç içe olma kısa sürelidir ve bu kısa sürede diğer unsur ile bütünleşme, ortak bir anın paylaşılması, güven ve anlaşılmanın derinden hissedilmesi, ben-sen ilişkisi söz konusudur. Bu kısa süre canlılık veren, keyif verici, kişinin hayattan zevk almasını sağlayan anları temin eder. Böyle anlarda kişi psikolojik ihtiyaçlar olan onaylanma, beğenilme, sevilme, birliktelik gibi ihtiyaçlarını karşılar ve tekrar bunları yaşayabilmek için ayrışır (Korb vd., 1989:60).

İç içe geçme temas biçimi sık kullanılıyorsa diğerinin duyguları, istekleri iç içe geçen kişiyi istila eder ve bunlara ya kendininmiş gibi tepki verir ya da farklılığın belirlediği noktada öfkeyle, kaygıyla yaklaşır. Öbür ucunda yani izolasyonda ise terk edilme, incinme, reddedilme risklerinden dolayı diğerine yaklaşmayı tehdit edici bulan ve bundan korkan kişi ya geri çekilerek ya da diğerinin içine karışıp kaybolarak çatışmaları çözer (Kepner, 2014:102). Bu çatışmalar kısa sürelidir ve sağlıklı temasta olduğu gibi gelişmeye açık değildir. Çünkü bu tür bir ilişkideki kişilerin çatışmaya tahammül edecek, regüle edecek, çatışmayı temasa dönüştürecek yeterli öz kaynağı yoktur. Temasa götürebilecek bir çatışma terk edilme tehdidi olarak algılandığında, hemen iç içe geçme ya da diğer uçta izole olma tepkisi gelir, yani sağlıklı çatışmanın olmaması aynı zamanda şiddet davranışının olmaması/şiddet eğiliminin bastırılmasıyla da ilişkilidir (Joyce ve Sills, 2018:96). Dissosiyatif belirtileri yoğun olan bireyler ilişkilerde psikolojik ihtiyaçları karşılamaya yarayan, sağlıklı olan temas ve geri çekilme ritminden ziyade iç içe geçme ve izole olma arasında gidip gelmektedirler. Bu da kendi sınırlarını geçmiş olumsuz yaşantıların etkisiyle "saldırgandan" (saldırgan olarak algılanabilen ötekenden) koruyabilmek (izolasyon) ve/veya daha az zarar görmek adına karşı tarafı memnun etme (iç içe geçme) motivasyonu ile gerçekleşebilmektedir (Korol, 1998: 114; Yontef, 1993: 206-7).

Çalışmanın ikinci araştırma sorusu dissosiyatif belirtileri olan bireylerde çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının şiddet eğilimi üzerindeki etkisinde iç içe geçmenin nasıl bir düzenleyici rolü olduğunun ortaya konmasıdır. Hipotez olarak, iç içe geçme temas biçiminin fazla kullanılmasının şiddet eğilimini azaltacağı ortaya konmaktadır.

3. Yöntem

3.1. Örneklem

Tanımlayıcı ve kesitsel olan bu çalışma için Haliç Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırma Etik Kurulu'ndan 25.01.2023 tarihli ve 8 sayılı karar ile onay alınmıştır. Çevrimiçi platformlar aracılığıyla 336 yetişkin katılımcıdan Haziran-Ağustos 2023 tarihleri arasında veri toplanmıştır. Dissosiyatif belirtileri DYÖ'ye göre 30'un altında olan, şiddet eğilimi ve çocukluk çağı olumsuz yaşantısı olmayan katılımcılar çıkartıldıktan sonra 108 kişi analizlere dahil edilmiştir. Örneklem, Türkiye'de yaşayan, okur-yazar, internet kullanabilen, yaş aralığı 19-57 ($\bar{x} = 31,1$, $SS = 8,67$) olan katılımcılardan oluşmaktadır. Katılımcıların sosyodemografik özellikleri için bir form verilmiştir. Örneklem %80,6'sı kadın, %50,9'u üniversite-lisans mezunudur, %62'si gelirini orta düzeyde algılamaktadır, %37'si 18 yaş öncesinde ve %37'si 18 yaş sonrasında fiziksel şiddet olayına karışmıştır, %57,4'ü 18 yaş sonrasında en az bir travmatik olay yaşamıştır, %32,4'ü son 6 ayda en az bir travmatik olay yaşamıştır (kendi başına gelen kaza, fiziksel saldırı; yakın kaybı, doğal afet vb.). Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇÇTÖ)' ne göre, örneklem %48,1'i duygusal istismar, % 38,9'u fiziksel istismar, % 64,8'i fiziksel ihmal, % 57,4'ü duygusal ihmal, % 33,3'ü cinsel istismar alt ölçeklerinden kesme puanlarının üzerinde puanlar almıştır.

3.2. Ölçme Araçları

3.2.1. Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği

Bernstein ve arkadaşları tarafından 1994 yılında geliştirilmiştir. 2012 yılında Şar, Öztürk ve İnikardeş tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Uygulamada yaş sınırı yoktur ve 28 maddeden oluşmaktadır. Ölçek çocukluk çağı istismarına ilişkin cinsel, fiziksel, duygusal istismar ile duygusal ve fiziksel ihmal olmak üzere beş alt boyutu kapsamaktadır. Bu ölçek kullanılarak çocukluk çağı cinsel, fiziksel, duygusal istismar ile duygusal ve fiziksel ihmal olmak üzere beş alt puan ile toplam puan elde edilmektedir. Ölçekten alınabilecek en düşük toplam puan 28, en yüksek toplam puan 140'tır; alt ölçekler için ise her bir alt ölçekten alınabilecek en düşük puan 5, en yüksek puan 25'tir. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık değeri, tüm katılımcıların oluşturduğu grup (N=123) için 0.93 olarak bulunmuştur (Şar vd., 2012). Bu çalışmada ÇÇTÖ-toplam puanı için $\bar{x} = 46.62$, $SS = 14.73$ olarak hesaplanmıştır. Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı mevcut çalışmada 0.76 olarak ölçülmüştür.

3.2.2. Dissosiyatif Yaşantılar Ölçeği

Dissosiyatif belirtileri ve dissosiyatif kimlik bozukluğunu ölçmeye yarayan, 28 sorudan oluşan ve 10 puanlık Likert tipi bir öz bildirim ölçeğidir. Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması 1994 yılında Yargıç ve diğerleri tarafından yapılmıştır. Ölçeğin dissosiyatif kimlik bozukluğu hastalarını diğer hasta gruplarından ayırmada geçerli ve güvenilir olduğu bulunmuştur. Her bir madde 0-100 puan arasında değerlendirilmektedir. Ölçek puanı, alınan toplam puanın 28'e bölünüp aritmetik ortalaması alınarak hesaplanır. Kesme değeri 30'dur. Bu çalışmada ölçeğe dair toplam puan $\bar{x} = 45.94$, $SS = 14.34$ 'tür. Güvenirlik için Cronbach alfa değeri mevcut çalışmada 0.92 olarak ölçülmüştür.

3.2.3. Şiddet Eğilimi Ölçeği

1995 yılında Göka ve diğerleri tarafından geliştirilmiş ve Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu tarafından "Ailede ve Toplumsal Alanda Şiddet" konulu araştırmada temel yapısı bozulmadan yeniden düzenlenmiş ve içerik geçerliliği sağlanmıştır. Ölçek puanlaması: 1-20 arası puan "çok az", 21-40 arası puan "biraz", 41-60 arası puan "çok" ve 61-80 arası puan "çok fazla" olarak değerlendirilmiştir. "Sinirlendiğimde bazı şeyleri kırmak isterim", "Bazen insanlara zarar vermek isterim", "Bu dünyadaki en önemli şey başkalarından daha güçlü olmaktır", "Rahatsız olduğum durumlarda kendimi kontrol edemem" bu ölçeğin bazı örnek maddeleridir. Katılımcıların %63.9'u 1-20 arasında, %32.4'ü 21-40 arasında, %3.7'si 41-60 arasında puan almıştır. Bu çalışmada ölçeğe dair toplam puan $\bar{x} = 19.91$, $SS = 8.81$ olarak bulunmuştur. Güvenirlik için Cronbach alfa değeri mevcut çalışmada 0.84 olarak ölçülmüştür.

3.2.4. Gestalt Temas Biçimleri Ölçeği

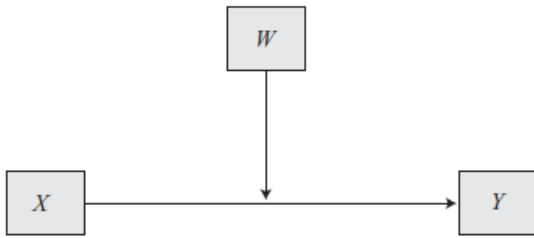
1986 yılında Woltd ve Kepner tarafından oluşturulmuştur. Ülkemize uyarlama çalışması Gökdemir-Aktaş ve Daş tarafından 2002 yılında yapılmış olup 61 maddeden oluşmaktadır. Temas alt ölçeğinden alınan

düşük puanlar bireyin çevresiyle az temas kurduğunu, yüksek puanlar ise bireyin yüksek düzeyde temas kurduğunu göstermektedir. Kendine döndürme, saptırma, iç içe geçme ve duygusal duyarsızlaşma alt ölçeklerinden alınan düşük puanlar bu temas biçimlerinin daha az kullanıldığını, yüksek puanlar ise daha fazla kullanıldığını göstermektedir. Ölçeğin alt boyutları için elde edilen iç tutarlılık katsayısı (Cronbach Alpha) 0.53 ile 0.84 arasında değişmektedir (Gökdemir-Aktaş ve Daş, 2002:100). Bu çalışmada iç içe geçme alt ölçeği değişken olarak kullanılmıştır. “Çok zor sinirlenirim”, “Sanki özür diliyormuş gibi konuşuyorum”, “Hemen herkesle iyi geçinirim”, “Ailemin beklentilerine uygun olarak yaşadım”, “Başkalarının isteklerine uyarım”, “İnsanlar ciddileştiğinde ortamı yumuşatmaya çalışırım” iç içe geçme temas biçimini gösteren bazı madde örnekleridir. Bu çalışmada, iç içe geçme alt ölçeği için $\bar{x} = 46.67$, $SS = 8.6'$ dir. Cronbach alfa, iç içe geçme alt ölçeği için mevcut çalışmada 0.82 olarak ölçülmüştür.

3.3. İstatistiksel Analiz

Verileri analiz etmek için SPSS 27.0 kullanılmıştır. İlk olarak, örneklemin özelliklerini ortaya koymak için betimsel bir analiz gerçekleştirilmiştir. Değişkenlerin çarpıklık değerleri -2 ve +2, basıklık değerleri -7 ve +7 arasında değişmektedir, dolayısıyla veriler normal dağılım göstermektedir (Byrne, 2010:56; Hair vd., 2010:73). Ayrıca, SPSS PROCESS V4.2 makro Model 1 (Hayes, 2018), çocukluk çağı olumsuz yaşantıları ve şiddete eğilim arasındaki ilişkide iç içe geçmenin düzenleyici rolünü incelemek için kullanılmıştır (Şekil 1). Johnson-Neyman yöntemi ve pick-a-point yöntemi, iç içe geçmenin düzenleyici etkisini araştırmak için kullanılmıştır. Pick-a-Point yöntemi, düzenleyici değişkenin temsili değerlerini (örneğin, yüksek, orta ve düşük) seçmeyi ve ardından odak belirleyicinin bu değerlerdeki etkisini değerlendirmeyi gerektirirken, Johnson-Neyman yöntemi, odak belirleyicinin sonuç üzerindeki etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu ve olmadığı düzenleyici değişken kapsamındaki bölgeleri belirler (Johnson ve Fay, 1950).

Şekil 1: SPSS PROCESS V4.2 makro Model 1 (Hayes, 2018)

X: Çocukluk çağı olumsuz yaşantıları, Y: Şiddet eğilimi, W: İç içe geçme temas biçimi

4. Sonuç

Sosyodemografik formdaki bazı verilere göre değişkenlerin Student's *t* testi ile karşılaştırma analizleri yapılmıştır. 18 yaş öncesinde fiziksel şiddet olayına fail olarak karışanların (fiziksel kavga, linç, hayvana yönelik şiddet, eşe/partnere, çocuğa, yaşlıya yönelik kişilerarası şiddet vb.) çocukluk çağı olumsuz yaşantı puanları 18 yaş öncesinde fiziksel şiddet olaylarına karışmayanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksektir ($t = 3.28$, $p < .01$; $M_1 = 53.17$, $M_2 = 42.77$). 18 yaş sonrasında fiziksel şiddet olayına karışanların çocukluk çağı olumsuz yaşantı ($t = 2.01$, $p < .05$) ve şiddet eğilimi ($t = 2.77$, $p < .01$) puanları anlamlı düzeyde daha yüksektir. 18 yaş sonrasında en az bir travmatik yaşantısı olanların şiddet eğilimi puanları anlamlı düzeyde daha yüksektir ($t = 2.64$, $p < .01$). Son 6 ayda en az bir travmatik yaşantısı olanların iç içe geçme ($t = 2.55$, $p < .05$) ve şiddet eğilimi ($t = 2.35$, $p < .05$) puanları anlamlı düzeyde daha yüksektir. Şiddet eğilimi, çocukluk çağı olumsuz yaşantıları, iç içe geçme değişkenleri ve dissosiyatif belirtiler puanları arasındaki korelasyon değerleri için Pearson korelasyon katsayıları hesaplanmıştır (Tablo 1).

Tablo 1: Değişkenlerin Birbirleriyle İlişkilerine Dair Pearson Korelasyon Katsayıları

Değişkenler	1	2	3	4
1. ÇÇTÖ	1	.29*	.27*	-.25*
2. ŞEÖ		1	.11	-.29*
3. DYÖ			1	.008
4. GTBÖ-iç içe geçme				1

* $p < .01$. ÇÇTÖ: Çocukluk çağı travmaları ölçeği, ŞEÖ: Şiddet eğilimi ölçeği, DYÖ: Dissosiyatif yaşantılar ölçeği, GTBÖ: Gestalt temas biçimleri ölçeği.

Birinci araştırma sorusu doğrultusunda iç içe geçmenin çocukluk çağı olumsuz yaşantıları ile şiddet eğilimi arasındaki ilişkiyi düzenleyip düzenlemediği moderasyon modeli ile incelenmiştir ($R^2 = .32$, $MSE = 54.7$). Sonuçlar, iç içe geçmenin ve çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının etkileşim etkisinin ($\beta = -.014$, $S.H. = .004$, $p < .01$) şiddet eğilimindeki varyansın %7.3'ünü açıkladığını ve geniş etki büyüklüğüne sahip olduğunu ($f^2 = .47$) göstermiştir. Ayrıca son 6 ayda en az bir travmatik olay yaşamayan modelde bir eş değişken faktör olduğu görülmektedir ($\beta = -4.96$, %95 GA [-8.207, -1.727]). Son 6 aydaki travmatik yaşantıların varlığı şiddet eğilimini arttırmaktadır (1 = evet, 2 = hayır olarak kodlama yapılmıştır, niceliksel olarak değer artması travmatik yaşantının azalmasına işaret etmektedir).

Tablo 2: Şiddet Eğilimini Yordayan Bağımlı ve Düzenleyici Değişkenlerin Etkileri

	β	<i>S.H.</i>	<i>t</i>	<i>p</i>	LLCI	ULCI
ÇOY	.742	.189	3.911	.000	.365	1.118
İç içe geçme	.431	.244	1.763	.080	-.053	.917
ÇOY x İç içe geçme	-.014	.004	-3.330	.001	-.023	-.005
Son 6 ayda travmatik yaşantı	-4.967	1.633	-3.040	.003	-8.207	-1.727
	<i>R change</i>	<i>F</i>	<i>p</i>			
ÇOY x İç içe geçme	.073	11.093	.001			

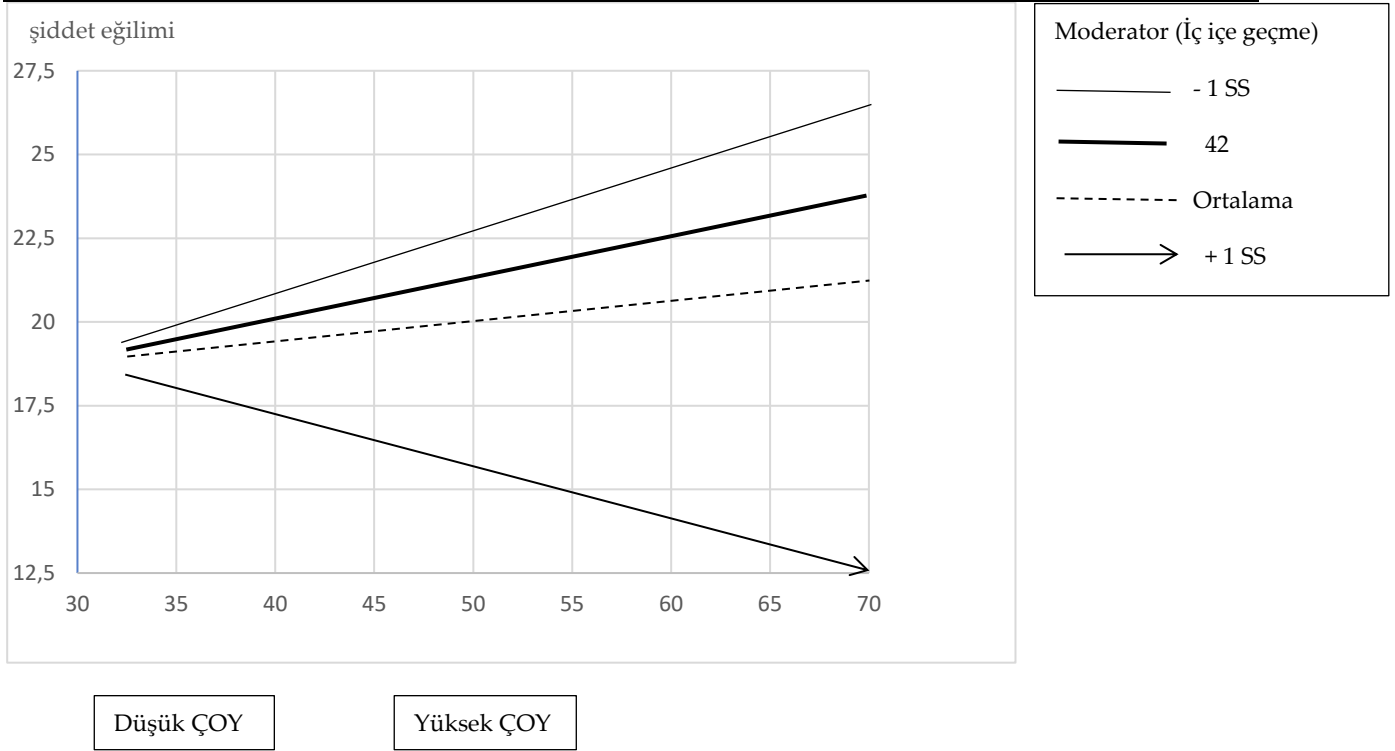
ÇOY: Çocukluk çağı olumsuz yaşantıları; son 6 ayda travmatik yaşantı (1 = evet, 2 = hayır)

Johnson-Neyman yönteminin amacı, bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki etkisinin anlamlı olduğu bir moderatör üzerinde bir kesme noktası bulmaktır. Mevcut çalışmada bu yöntemin sonuçları, iç içe geçme puanı ≤ 42 olduğunda çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının şiddet eğilimi üzerindeki etkisinde anlamlı bir düzenleyici etkisi olduğunu ortaya koymaktadır. Anlamlılık, ≤ 0.05 'lik çift yönlü bir p değerine göre belirlenmiştir. Grafik analizine göre, iç içe geçmenin ortalamadan düşük düzeylerinde çocukluk çağı olumsuz yaşantıları puanlarının şiddet eğilimi üzerindeki pozitif yöndeki etkisi artmaktadır. İç içe geçmenin ortalama ve yüksek düzeyleri düzenleyici değişken olarak anlamlı değildir.

Grafik 1: ÇOY ve şiddet eğilimi arasındaki ilişkide iç içe geçmenin düzenleyici etkisi

Dissosiyatif Belirtileri Olan Bireylerde Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılarının Şiddet Eğilimine Etkisinde İç İçe Geçmenin Düzenleyici Rolü

Moderator Effect of Confluence in the Relationship Between Adverse Childhood Experiences and Tendency to Violence in the Individuals with Dissociative Symptoms

4.1. Tartışma

Bu çalışmada yüksek düzeyde dissosiyatif belirtileri olan bireylerde olumsuz çocukluk deneyimlerinin şiddet eğilimi üzerindeki etkisini araştırmak ve Gestalt terapi teorisinde tanımlanan, benlik ile diğerleri arasındaki sınırların bulanıklaştığı bir temas biçimi olan iç içe geçmenin düzenleyici rolünü incelemek amaçlanmıştır. Bulgulara göre, dissosiyatif belirtileri olan bireylerde iç içe geçme temas biçiminin ortalamadan düşük düzeylerde kullanıldığı koşulda çocukluk çağı olumsuz yaşantıları şiddet eğilimini arttırmaktadır. Bu bulgu, çocukluk çağı travmalarının şiddet davranışını arttırdığını ifade eden çalışmalarla uyumludur (Basto-Pereira vd., 2016; Brewer-Smyth vd., 2015; Milaniak ve Widom, 2015). Yani kişide çatışma durumunda karşı taraf ile iç içe geçmediği ya da izole olmadığı durumlarda duygu regülasyonu yapamayarak, başka bir deyişle sağlıklı temas-geri çekilme ritmini sağlayamayarak şiddet eğilimi ortaya çıkabilmektedir (Daş, 2009; Yontef, 1993). Çalışmanın diğer bir bulgusuna göre, iç içe geçme temas biçiminin ortalamadan fazla kullanılmasının dissosiyatif belirtileri olan bireylerde çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının şiddet eğilimi üzerindeki etkisini düzenleyici bir etkisi yoktur. Ortalamadan fazla düzeyde iç içe geçmenin çatışmadan kaçınma etkisi düzenleyici değişken olarak mevcut örneklemde istatistiksel olarak gösterilememiştir. Grafiğe bakıldığında iç içe geçme düzeyi +1SS olan, dissosiyatif belirtileri bulunan kişilerin çocukluk çağı olumsuz yaşantıları arttığında şiddet eğilimleri azalmaktadır. İstatistiksel olarak bir anlamlılık ortaya çıkmayıp hipotez ile uyuşmasa da bu sonuçla alakalı, farklı örneklemelerde anlamlı bulgulara ulaşılma olasılığı, dissosiyatif belirtileri olan bireylerin kendilerini koruma amacıyla iç içe geçmelerine/izole olmalarına, bu yolla çatışmadan kaçmalarına dair bir farkındalık sağlayabilir (Perry vd., 1995:102-137). Psikoterapilerde bu temas biçimi dikkate alınmalı ve dissosiyatif belirtileri bulunan bireylerin sağlıklı temas/geri çekilme ritmini ayarlayabilmelerine yönelik bir bakış açısı ön planda olmalıdır (Korol, 1998:116). Başka bir deyişle, bu bireylerde şiddet eğiliminin az olması ilk bakışta olumlu bir sonuç gibi görülebilirken, uyum sağlandığının değil, tam aksine işlevsel olmayan temas biçimlerinin kullanılmasının bir göstergesi olabilir. Bu moderasyonun istatistiksel olarak anlamlı çıkmamasının bağlantılı olabileceği bazı araştırma koşulları bulunabilir. Bu noktada katılımcı sayısının az

olması, cinsiyet dağılımı açısından ağırlıklı olarak kadınlardan oluşan bir grup olması ve verinin normal dağılıp dağılmaması önemli olabilir. +7 basıklık-çarpıklık değerleri ile verinin normal dağıldığının kabul edilmesi bir etken olabilir. Bunun yanı sıra şiddet eğilimi ölçeğinde katılımcıların %96'sı çok az ve biraz düzeyinde şiddet eğilimine sahipken yoğun şiddet eğilimi olan grup oldukça sınırlıdır.

Korelasyon sonuçlarına göre iç içe geçme artarken şiddet eğilimi azalmaktadır. Çocukluk çağı travmalarının etkisinden bağımsız olan bu bulgu, Gestalt terapi teorisinde ifade edilen, iç içe geçmenin çatışmadan kaçınma etkisi ile uyumludur. Bu noktada şiddet eğiliminin/davranışının içeriğine niteliksel olarak bakmak gerekebilir. İç içe geçme çevreye dair farkındalığın kısıtlanması, benliğe dair farkındalığın ise kaybedilmesi olarak tanımlanmaktadır (Philippson, 2012:114). İç içe geçme düzeyi ortalamadan düşük olan dissosiyatif belirtileri olan bireyin, çevresi ile farklarının bilincinde olarak kendisini çevresinden ayırtmaya, kendini ortaya koymaya yönelik bir agresyon eğilimi varsa, bu işlevli ve psikolojik ihtiyaçları karşılamaya yönelik bir davranış olabilir. Ancak iç içe geçmenin yararlı etkilerinden, yani çevresiyle kısa süreli ve tatmin edici ilişkilerden uzak ve yıkıcı bir şekilde agresyon görülüyorsa, şiddet eğilimi varsa işlevsiz ve psikolojik ihtiyaçların karşılanmadığı bir durum ortaya çıkabilir (Zinker, 2013:76).

Dissosiyasyon, duyguları bloke etmenin bir biçimidir. Bütünden ayrılmış duyguları kontrol etmek daha zordur; yani, duygusal bir tepki ortaya çıktığında, kişi tarafından dayanılmaz olarak görülebilir ve bu da duyguyu deneyimleme ve ifade etme kontrolünü zorlaştırmaktadır (Ciulla ve Caretti, 2012:8). Deneysel araştırmalara göre, dissosiyasyon şiddet davranışına katkıda bulunabilir ve kişinin sosyal bağlamı anlama kapasitesini bozabilir (DePrince, 2005:130; Gibney vd., 2013:270). Mevcut çalışmada ise dissosiyatif belirtiler ile şiddet eğilimi arasında ilişki bulunmamıştır. Literatürde belirtildiği şekliyle, dissosiyatif belirtileri olan bireylerdeki şiddet eğiliminin bu belirtilerin etkisinden ziyade çocukluk çağı olumsuz yaşantılarının benlik algısıyla ilgili olumsuz inançlar, diğerlerine yönelik gerçekçi olmayan inançlar gibi başka etkileri ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Bunun yanında, çalışmada son 6 ayda en az bir travmatik yaşantının eş değişken faktör olması göz önünde bulundurulduğunda, yakın zamanda yaşanan travma sonrası strese bağlı psikolojik etkilerin şiddet eğilimi üzerinde salt dissosiyatif belirtilerden daha önemli ölçüde etkili olabileceği düşünülebilir.

Çalışmada bazı sınırlılıklar bulunmaktadır. İlk olarak, veri toplama yöntemi olarak kolayda örnekleme kullanılmıştır ve kesitsel bir çalışma olması sebebiyle nedensellik belirlenememiştir. İkincisi, çocukluk çağı olumsuz yaşantıları/travmaları ve uzun dönemli etkileri karmaşık bir olgudur; ilgili çalışmalarda bunları niteliksel olarak da ortaya koyan daha detaylı ve boylamsal veri toplama desenleri planlanabilir. Üçüncüsü, mevcut araştırmada şiddet eğilimi değişken olarak kullanılmıştır; şiddet davranışı gelecekteki araştırmalarda adli olmayan daha geniş örneklemelerde bir değişken olarak kullanılabilir.

Finansman/ Grant Support

Yazar(lar) bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

The author(s) declared that this study has received no financial support.

Çıkar Çatışması/ Conflict of Interest

Yazar(lar) çıkar çatışması bildirmemiştir.

The authors have no conflict of interest to declare.

Açık Erişim Lisansı/ Open Access License

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY NC).

Bu makale, Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı (CC BY NC) ile lisanslanmıştır.

Kaynaklar

- Basto-Pereira, M., Miranda, A., Ribeiro, S., & Maia, Â. (2016). Growing up with Adversity: From Juvenile Justice Involvement to Criminal Persistence and Psychosocial Problems in Young Adulthood. *Child Abuse & Neglect*, 62, s.63–75. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2016.10.011>
- Bernstein, D. P., Fink, L., Handelsman, L., Foote, J. (1994). Initial Reliability and Validity of a New Retrospective Measure of Child Abuse and Neglect. *American Journal of Psychiatry*, 151(8), s.1132-6. <https://doi.org/10.1176/ajp.151.8.1132>

- Black, Donald W. (2014) *DSM-5 Guidebook: The Essential Companion to the Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (5th ed)*. American Psychiatric Pub.
- Bowlby, J. (1988). *A Secure Base: Parent-Child Attachment and Healthy Human Development*. Basic Books: USA.
- Brewer-Smyth, K., Cornelius, M.E., & Pickelsimer, E.E. (2015). Childhood Adversity, Mental Health, and Violent Crime. *Journal of Forensic Nursing*, 11(1), s.4-14. <https://doi.org/10.1097/JFN.0000000000000062>
- Byrne, B. M. (2010). *Structural Equation Modeling With AMOS: Basic Concepts, Applications and Programming (2nd ed)*. Routledge Taylor & Francis Group: New York.
- Ciulla, S., & Caretti, V. (2012). Trauma, Dissociazione, Disregolazione, Dipendenza. *Psichiatria e psicoterapia*, 31(2), <https://www.fioriti.it/riviste/pdf/1/Ciulla.pdf>, (Erişim Tarihi: 10/10/2024)
- Curtis, A., Harries, T., Pizzirani, B., Hyder, S., Baldwin, R., Mayshak, R. & Miller, P. (2022). Childhood Predictors of Adult Intimate Partner Violence Perpetration and Victimization. *Journal of Family Violence*, 38, s.1591-1606. <https://doi.org/10.1007/s10896-022-00451-0>
- Daisy, N. V., & Hien, D. A. (2014). The Role of Dissociation in The Cycle of Violence. *Journal of Family Violence*, 29(2), s.99-107. <https://doi.org/10.1007/s10896-022-00451-0>
- DePrince, A. P. (2005). Social Cognition and Revictimization Risk. *Journal of Trauma & Dissociation*, 6(1), p.125-141. https://doi.org/10.1300/J229v06n01_08.
- Egeland, B., & Susman-Stillman, A. (1996). Dissociation as a Mediator of Child Abuse Across Generations. *Child Abuse & Neglect*, 20(11), s.1123-1132. [https://doi.org/10.1016/0145-2134\(96\)00102-0](https://doi.org/10.1016/0145-2134(96)00102-0)
- Gibney, S., Martens, A., Kosloff, S., Dorahy, M. J. (2013). Examining The Impact of Obedient Killing on Peritraumatic Dissociation Using a Bug-Killing Paradigm. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 32 (3), s.261-275. https://doi.org/10.1300/J229v08n01_04.
- Göka, E., Bayat, B., & Türkçapar, M. H. (1995). *Aile içinde ve toplumsal alanda şiddet*. Başbakanlık Basımevi.
- Gökdemir-Aktaş, C., & Daş, C. (2002). Gestalt Temas Biçimleri Yeniden Düzenlenmiş Form'un Türk örnekleminde faktör yapısı geçerliği ve güvenilirliği. *Temas: Gestalt Terapi Dergisi*, 1(1), s.81-108.
- Güleç, H., Topaloğlu, M., Ünsal, D., & Altıntaş, M. (2012). Bir Kısır Döngü Olarak Şiddet. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(1), s.112-137.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E. & Tatham, R. L. (2006). *Multivariate Data Analysis: A Global Perspective*. Upper Saddle River, NJ: Pearson.
- Hayes, A. F. (2018). The PROCESS Macro for SPSS and SAS Version 3.0 [Computer software]. Retrieved from afhayes.com.
- Johnson, P. O. & Fay, L. C. (1950). The Johnson-Neyman Technique, Its Theory and Application. *Psychometrika*, 15, s.349-367. <https://doi.org/10.1007/BF02288864>
- Joyce, P., & Sills, C. (2018). *Skills in Gestalt Counselling & Psychotherapy*.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2014). Kültürleşme ve Aile İlişkileri. *Türk Psikoloji Yazıları*, 17(34), s.120-127.
- Kaplan, M. L., Erensaft, M., Sanderson, W. C., Wetzler, S., Foote, B., & Asnis, G. M. (1998). Dissociative Symptomatology and Aggressive Behavior. *Comprehensive Psychiatry*, 39(5), s.271-276. [https://doi.org/10.1016/S0010-440X\(98\)90035-9](https://doi.org/10.1016/S0010-440X(98)90035-9)Get rights and content
- Kepner, J. I. (2014). *Body Process: A Gestalt Approach to Working with The Body in Psychotherapy*. Gestalt Press.
- Korb, M. P., Gorrell, J., & Van De Riet, V. (1989). *Gestalt Therapy: Practice and Theory*. Pergamon Press.

- Korol, J. A. (1998). Confluence, Isolation, and Contact in Psychotherapy with Clients Who Dissociate. *Transactional Analysis Journal*, 28(2), 111-120.
- Mann, D. (2010). *Gestalt Therapy: 100 Key Points and Techniques*. Routledge.
- Milaniak, I., & Widom, C.S. (2015). Does Child Abuse and Neglect Increase Risk for Perpetration of Violence Inside and Outside the Home? *Psychology of Violence*, 5(3), s.246–255. <https://doi.org/10.1037/a0037956>
- Moskowitz, A. (2004). Dissociation and Violence: A Review of the Literature. *Trauma, Violence, & Abuse*, 5(1), s.21-46. <https://doi.org/10.1097/00005053-198509000-00002>.
- Mourik, B. C. (2011). Crime Passionel: Emotional Rage or Cold-Blooded Murder?. *Erasmus Journal of Medicine*, 50.
- Öztürk, E. (2020). *Travma ve Dissosiyasyon: Psikotraumatoloji Temel Kitabı (2. bs)*. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri.
- Quimby, L. G., & Putnam, F. W. (1991). Dissociative Symptoms and Aggression in a State Mental Hospital. *Dissociation*, 4(1), s.21-24.
- Pearce, J. C. (1977). *Magical child*. New York: Plume.
- Perry, B. D. (2002). Childhood Experience and The Expression of Genetic Potential: What Childhood Neglect Tells Us About Nature and Nurture. *Brain and Mind*, 3(1), s.79-100. <https://doi.org/10.1023/A:1016557824657>
- Philippson, P. (2012). *Gestalt Therapy: Roots and Branches- Collected Papers*. Routledge.
- Pournaghash-Tehrani, S. (2011). The Role of Beliefs, Attitudes and Adverse Childhood Experiences in Predicting Men's Reactions Towards Their Spouses' Violence. *Journal of Family Violence*, 26(2), s.93-99. <https://doi.org/10.1007/s10896-010-9345-1>
- Silva, J. A., Derecho, D. V., Leong, G. B., Weinstock, R., & Ferrari, M. M. (2001). A Classification of Psychological Factors Leading to Violent Behavior in Posttraumatic Stress Disorder. *Journal of Forensic Sciences*, 46(2), s.309-316. <https://doi.org/10.1520/JFS14963J>
- Steinberg, M., & Schnall, M. (2001). *The Stranger in the Mirror: Dissociation-the Hidden Epidemic*. Harper Collins.
- Şar, V., Öztürk, E., & İkikardeş, E. (2012). Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeğinin Türkçe Uyarlamasının Geçerlilik ve Güvenilirliği. *Journal of Medical Sciences*, 32(4). <https://doi.org/1054-1063.10.5336/medsci.2011-26947>
- Webermann, A. R., & Brand, B. L. (2017). Mental Illness and Violent Behavior: The Role of Dissociation. *Borderline Personality Disorder and Emotion Dysregulation*, 4, s.1-13. <https://doi.org/10.1186/s40479-017-0053-9>
- Webermann, A. R., Brand, B. L., & Chasson, G. S. (2014). Childhood Maltreatment and Intimate Partner Violence in Dissociative Disorder Patients. *European Journal of Psychotraumatology*, 5(1), s.24568. <http://Dx.Doi.Org/10.3402/Ejpt.V5.24568>
- Yargıç, İ., Tutkun, H., Şar, V. (1994). Validity And Reliability of The Turkish Version of The Dissociative Experiences Scale. *Dissociation*, 8, s.10-12.
- Yontef, G. (1993). *Awareness, dialogue and process*. Highland, NY: The Gestalt Journal Press.
- Zinker, J. C. (2013). *In Search of Good Form: Gestalt Therapy with Couples and Families*. Gestalt Press.